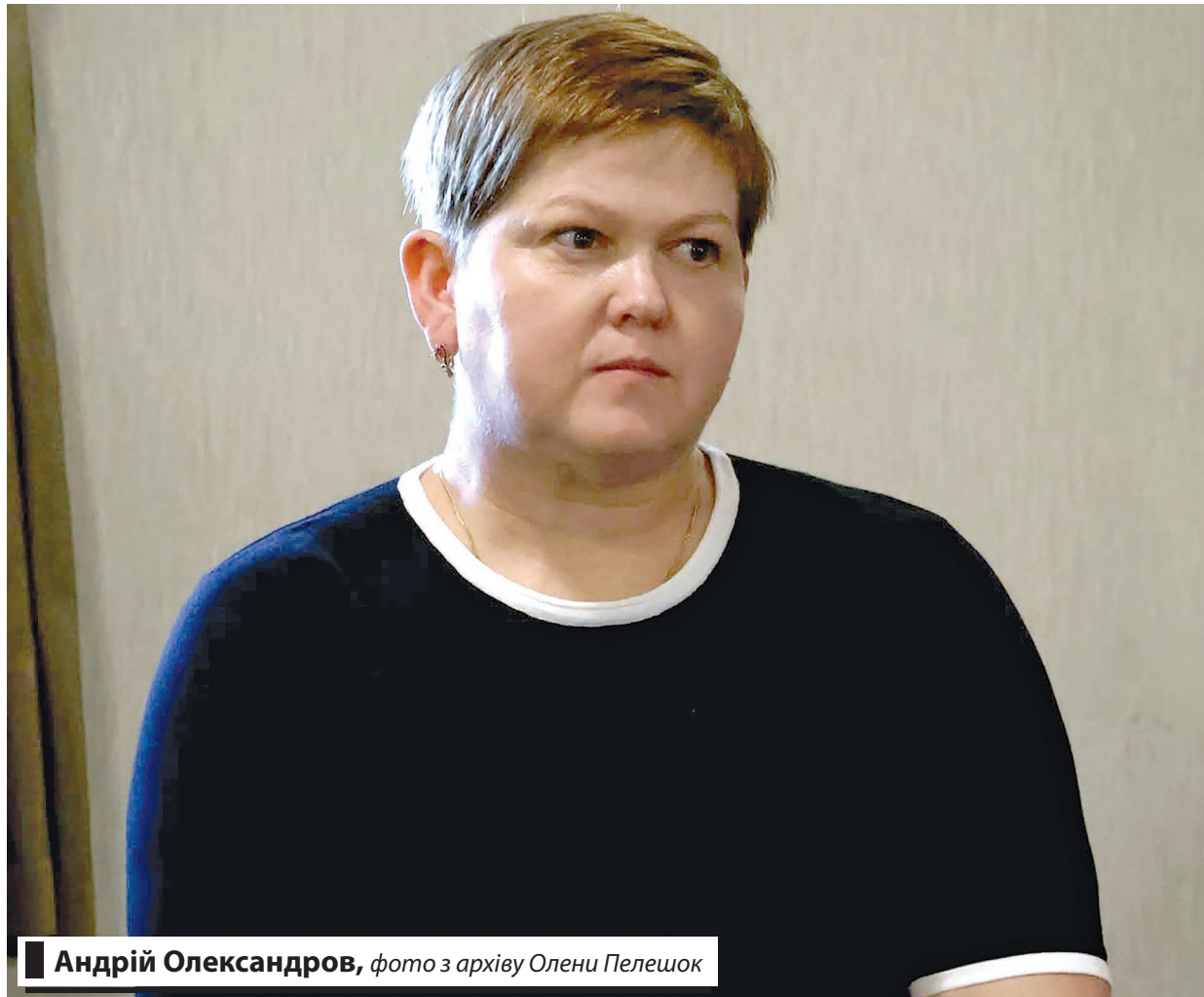

НЕЗАЛЕЖНА ГАЗЕТА ХЕРСОНЩИНИ

НОВИЙ ДЕНЬ

№ 40-41 (78-79) СПЕЦВИПУСК 1-8 жовтня 2026 року

Ексклюзивно

Андрій Олександров, фото з архіву Олени Пелешок

З Україною у серці, з Присиваською громадою в думках

Переважна більшість життя нинішньої начальниці Присиваської сільської військової адміністрації Олени Пелешок пов'язана із Херсонщиною. А якщо точніше – із Каховським районом. Там навчалася, потім сама вчила дітей у рідній Дмитрівській школі

Повномасштабне вторгнення зустріла на посаді голови Зеленопідської сільської ради. Україні не зрадила. 5 серпня 2022 року окупанти взяли її у полон. Тримали до вересня того ж року...

— Олено Степанівно, чому змінили фах учителя на роботу в органах місцевого самоврядування і чи жалкували коли-небудь про свій вибір? Можливо, коли були у полоні?

— Вибір був усвідомленим. У 2010 році на Дмитрівську сільську голову балотувалась моя колега. Я подавала кандидатуру в депутати. Хотіла себе спробувати, адже була активною мешканкою громади. А потім мені запропонували посаду секретарки ради. Маючи історичну та правову освіту — погодилася. Після того, коли на сесії отримала більшість голосів депутатів, стала до роботи.

— Як прийняли звістку про те, що очолите Присиваську СВА?

— На момент повномасштабного вторгнення рф я була Зеленопідською сільською головою. Фактично залишаюся на цій посаді й зараз, оскільки свої повноваження не складала. На період дії воєнного стану я написала відповідну заяву. Під час полону дізналася, що почали створюватися перші військові адміністрації у Херсонській області. Начальником Зеленопідської військової адміністрації відповідно до указу Президента було призначено Євгена Позняка. На той час, у жовтні 2022 року, військові адміністрації на всіх окупованих територіях Херсонщини ще не були створені. Я пройшла співбесіду, і 14 грудня 2022 року мене призначили начальником Присиваської сільської військової адміністрації.

Тоді я вже знала, що Сергій Кліщевський (Присиваський сільський голова. — Ред.) пішов на співпрацю з окупаційною владою. У довоєнний період наші громади були пов'язані спільною роботою та участю у різних проектах. Тож я була знайома і з представниками Присиваської громади.

(Закінчення на 5-й стор.)

Читайте нас в Інтернеті:
www.newdayua.net

Культура

Британська підтримка

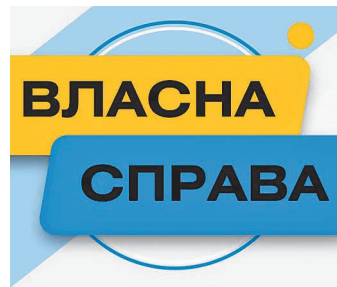
Україна та Велика Британія започаткували Українсько-британську комісію з питань культури. Віцепрем'єр-міністерка України — міністерка культури Тетяна Бережна та державний міністр Департаменту цифровізації, культури, медіа та спорту Великої Британії Іан Мюррей підписали відповідну спільну домовленість. Комісія стане платформою для системного культурного співробітництва, обміну досвідом та реалізації спільних проєктів. Її засідання проводитимуть щороку по чергово в Україні та Великій Британії. З українського боку до роботи долучиться Український інститут, із британського — Британська Рада.

Зайнятість

Власна справа

Упродовж восьми місяців 2026 року послуги Служби зайнятості отримали майже 13 тисяч учасників бойових дій, понад 10 тисяч із них охоплено профорієнтацією. Роботу знайшли 3,3 тисячі захисників — на 30% більше, ніж торік. Найбільше працевлаштованих на Івано-Франківщині (241) та Київщині (226). Професійне навчання пройшли 950 захисників, на 38% більше. Гранти на власну справу отримали 495 ветеранів: вони створили понад тисячу робочих місць, а середній розмір гранту перевищив 488 тисяч гривень. Найактивніші — Львівщина, Івано-Франківщина й столиця.

Досвід

Спадщина під захистом

Заступниця міністра культури Анастасія Бондар під час візиту до Парижа обговорила з керівництвом ЮНЕСКО захист культурної спадщини України. Зустрілася із заступником Генерального директора Найефом Аль-Фаезом і директором Центру всесвітньої спадщини Лазаром Елунду Ассомо. Йшлося про збереження українських об'єктів, ситуацію навколо Херсонеса Таврійського та нові номінації до Списку всесвітньої спадщини. Про досвід захисту спадщини під час повномасштабної війни Бондар сказала: «Важливо, щоб він не залишався лише українським».

Медицина

Доступні ліки

Уряд затвердив зміни до Ліцензійних умов роботи аптек, розроблені МОЗ спільно з Держлікслужбою. Вони мають спростити відкриття аптечних закладів, кадрові питання та використання приміщень, зокрема під час воєнного стану. На цей період та три місяці після його завершення перевірку аптек перед отриманням ліцензії можна буде проводити за поданими документами, без обов'язкової виїзної перевірки. Аптекам також дозволять гнучкіше формувати асортимент, розміщувати банкомати й платіжні термінали та залучати працівників за цивільно-правовими договорами. У сільській місцевості передбачені додаткові можливості для відпуску безрецептурних ліків.

Підготувала Анастасія Ковальчук

Міністерство
культури України

За сприяння Міністерства культури України

Телефони редакції: 095-561-55-66, 098-561-55-66; e-mail: gazetanewday@gmail.com

● **Культура****Мелодії пам'яті**

До Дня української музики у Херсонській обласній філармонії відбувся мистецький захід «Пам'ять продовжується в музиці». Його присвятили чотирьом диригентам, життя й творчість яких були пов'язані з Херсонщиною та філармонією: Георгію Вазіну, Олександрю Дрелю, Владиславу Белявському та Юрію Керпатенку. Кожен зробив вагомий внесок у розвиток музичного життя області та діяльність камерного оркестру «Гілея». Прозвучали вокальні й інструментальні твори у виконанні солістів. Хвилиною мовчання вшанували пам'ять Юрія Керпатенка та всіх, кого забрала війна.

● **Чорнобаївка****Бюджетне зростання**

За січень–серпень 2026 року до бюджету Чорнобаївської селищної територіальної громади на Херсонщині надійшло 49,6 млн грн податкових платежів. Це на 36% більше, ніж торік, — додатково громада отримала 13,2 млн грн. Основні джерела — податок на доходи фізичних осіб (19,9 млн грн), єдиний податок (10,4 млн грн) та плата за землю (3,4 млн грн). Разом вони становлять 68% усіх податкових надходжень громади. Про це повідомляє Головне управління ДПС. Ознайомитися зі статками місцевих податків і пільгами можна на вебпорталі ДПС.

● **Молодь****Економіка відновлення**

Члени Молодіжного конгресу Херсонщини взяли участь у навчальному заході, який провели спеціалісти Департаменту розвитку економіки Херсонської ОДА. Молодь ознайомилась з особливостями довоєнної економіки регіону, викликами після деокупації та проектом оновленої регіональної стратегії розвитку і її місцем у бюджетному процесі. «Ми не збираємося просто копіювати те, що було зруйновано. Економіка регіону після війни зазнає кардинальних змін, адже ключовий принцип відновлення — Build Back Better», — наголосив директор Департаменту Артем Мішин.

● **Спорт****Гучний дебют**

Херсонський футзальний клуб «Сармати» гучно заявив про себе на всеукраїнській арені, дебютувавши на чемпіонаті України. Херсонці обіграли столичний клуб «Фантом-2» з рахунком 6:4. Гра виїшла результативною: на двох суперників забили десять м'ячів, а для «Сарматів» ця перемога стала дебютною. Особливого значення їй надало те, що вона припала на День Херсона, тож стала справжнім подарунком рідному місту. Команді бажають упевнено рухатися далі в наступних турах чемпіонату. Херсонщина вболіває за «Сарматів» і сподівається на нові перемоги.

Підготувала Наталка Назарова

● **Довкілля**

Найспекотніший в історії: чому наступний рік лякає кліматологів і що це означає для України

Наступний рік може стати найспекотнішим за всю історію спостережень, попереджає ООН. Україна ж нагрівається швидше за сусідні європейські країни, і це вже позначається на аграріях та водних ресурсах

Олександр Приходько,
фото «Новий день»

У Всесвітній метеорологічній організації ООН повідомили, що температура в центрі Ель-Ніньйо вже на 2,6°C вища за середнє значення за останні 30 років. Ель-Ніньйо — це природне потепління води в Тихому океані. За прогнозами, найближчими місяцями явище призведе до значних наслідків: повеней, посухи та екстремальної спеки.

Кліматичний аналітик Зік Гаусфазер зазначає, що аналіз річних кілець дерев, коралів та історичних документів засвідчує: за останнє тисячоліття жодне подібне явище не досягало настільки критичних показників. Науковці також виявили, що глобальне потепління може посилювати поточний цикл Ель-Ніньйо, який, своєю чергою, підживлює наслідки кліматичної кризи.

Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш наголосив, що світ опинився в небезпечній зоні екстремальних погодних умов. «Зараз гонка йде між зростанням ризиків і нашим зобов'язанням уживати заходів щодо зміни клімату та захищати людей. Ми повинні виграти цей забіг», — заявив він.

ЯК ПРАЦЮЄ ЕЛЬ-НІНЬЙО

У звичайних умовах вітри над Тихим океаном женуть теплу воду від Америки до Азії. Під час Ель-Ніньйо вони слабшають, і величезні маси теплої води повертаються до західного узбережжя Північної та Південної Америки. Це порушує баланс і запускає ланцюгову реакцію: в одних регіонах починаються екстремальні шторми, в інших — рекордна спека та посухи. Такий гарячий період може тривати до 18 місяців.

Науковці поки не мають прямих доказів, що глобальне потепління поси-

лює саме Ель-Ніньйо, проте зворотний зв'язок очевидний. Океани роками накопичують тепло від спалювання вугілля, нафти та газу, а під час Ель-Ніньйо ніби видихають його назад в атмосферу. Навіть після завершення активної фази це тепло нікуди не зникає й робить кожне наступне літо спекотнішим.

УКРАЇНА НАГРІВАЄТЬСЯ ШВИДШЕ

За останні тридцять років середня температура в Україні зросла на 1,2°C, свідчать дані Українського гідрометцентру. Це помітно швидше за середні європейські темпи. В окремих регіонах країни потепління сягнуло 0,82°C за десять років, тоді як у сусідніх країнах цей показник становить 0,47–0,59°C за десятиліття. У Європі загалом це 0,47°C, а в Північній півкулі — 0,34°C.

Така динаміка загрожує півдню України втратою овочево-зернового лідерства, а центру — кліматичною турбулентністю. Йдеться про регіони, що традиційно забезпечують країну овочами та зерном. Виробники будуть змушені переносити основні потужності на захід, де вологість вища, а температури нижчі. Релокацію пришвидшують і бойові дії на півдні країни.

Підвищення температур і нестача опадів — одна з причин пересихання річок. Цього літа рівень води у водоймах подекуди досяг історичних мінімумів. Укра-

їнський гідрометцентр оголосив найвищий, третій рівень небезпеки для басейну Дністра, а також суббасейнів Сяну і Західного Бугу.

ВІЙНА ДОДАЄ ТИСКУ

На клімат впливає й повномасштабне вторгнення росії: бойові дії спричиняють викиди парникових газів, масштабні пожежі та руйнування інфраструктури. За даними Центру екологічних ініціатив «Екодія», за чотири роки великої війни в атмосферу потрапили понад 311 млн тонн додаткових викидів у CO₂-еквіваленті. Кліматичну шкоду оцінюють майже у 57 млрд доларів США.

ЦІНА СПЕКИ

Окремої статистики людських втрат від аномальної спеки Україна наразі не веде. Про масштаби можна судити за Європою: цьогорічна спека, за оцінками дослідників, спричинила щонайменше 35 тисяч смертей. Водночас Всесвітня продовольча програма попереджає, що через Ель-Ніньйо близько 50 мільйонів людей у світі можуть зіткнутися з гострою нестачею продовольства.

Отже, кліматичні виклики для України накладаються на воєнні. Спека, посуха, міліючі річки й переміщення аграрного виробництва — це вже не гіпотетичні сценарії, а тенденції, які фіксують гідрометорологи. Тож підготовка до спекотніших і сухіших років стає питанням не лише екології, а й продовольчої та водної безпеки.

● **Актуально**

19 400 гривень на зиму: хто з херсонців може отримати допомогу

Мешканці прифронтових громад Херсонщини можуть отримати одноразову «Зимову підтримку» — 19 400 гривень на домогосподарство для проходження опалювального сезону 2026/27 року. Подати заяву потрібно до 30 жовтня

Анастасія Ковальчук

Виплату передбачає постанова Кабміну № 1084 від 3 вересня, а Херсонська область — одна з восьми, де діє програма. Сума не залежить від кількості членів родини: 19 400 грн отримує домогосподарство загалом. Гроші не прив'язані до конкретних товарів чи послуг, тож родина сама вирішує, на що їх спрямувати — на дрова, брикети чи ремонт печі.

Головна умова для херсонців — фактично проживати в громаді, яка входить до затверджених переліків територій, де ведуться або велися бойові дії. Лише статусу вразливої категорії недостатньо. Тимчасово окуповані території до програми не належать. Наприклад, родина переселенців, яка ви-

їхала з Херсонської громади до Миколаївської, звернутися може, а ось родина, що нині мешкає на Львівщині, права на виплату не має.

Допомогу можуть отримати родини, до складу яких входять одержувачі субсидії на паливо та житлово-комунальні послуги, одинокі непрацездатні пенсіонери, одинокі матері й батьки, одержувачі допомоги при народженні дитини. Також право на виплату мають багатодітні, прийомні та патронатні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, люди з інвалідністю, сім'ї з дітьми з інвалідністю та родини переселенців, крім тих, хто мешкає в місцях тимчасового проживання. Частині заявників доведеться підтвердити статус документально.

Кошти надають міжнародні та українські гуманітарні організації, зокрема через гуманітарний рахунок Мінсоц-

політики. Заяву подають до сільської, селищної чи міської ради за місцем проживання, військової адміністрації, Пенсійного фонду або ЦНАПу. Наприклад, Великоолександрівська громада закріплена за Українським Червоним Хрестом, тож порядок краще уточнити у своїй громаді.

Водночас гроші не замінять тепла. Після удару 26 серпня Херсонська ТЕЦ зазнала критичних пошкоджень, а начальник ОВА Олександр Прокудін попередив, що цієї зими на звичну роботу критичної інфраструктури розраховувати не варто. Евакуація з прифронтових громад — безоплатна.

Оформлення допомоги безкоштовне. Не платіть стороннім за подання заяви й не передавайте їм банківську картку, паролі чи PIN-коди — це може бути ознакою шахрайства.

Джерело сили

Дві майстрині з Херсона стали героїнями книги-каталогу «Мистецький Світ РАС: історії успіху усупереч»

Талановиті мисткині з Херсона — Анна Коверга та Марія Гайдай — стали героїнями першої книги-каталогу творчості дітей і молоді з розладами аутистичного спектра «Мистецький Світ РАС: історії успіху усупереч». Видання зібрало не лише роботи авторів, а й їхні особисті історії

Анастасія Ковальчук, фото «Мистецький Світ РАС»

Книга з'явилася за результатами Всеукраїнського інклюзивного культурно-мистецького проекту та виставки «Мистецький Світ РАС», який об'єднав дітей і молодь із різних регіонів України. Учасники представили свої малюнки, живописні роботи, вироби з пластиліну, глини, бісеру, декоративно-ужиткове мистецтво та інші авторські роботи.

Це історії про талант, наполегливість, підтримку родини й педагогів та пошук власного голосу, а мистецтво для багатьох дітей і молоді з РАС стає особливою мовою спілкування зі світом.

Серед героїнь видання — дві учасниці, чії історії пов'язані з Херсоном. Обидві нині живуть далеко від рідного міста, проте творчість не розриває зв'язку з ним: роботи мисткинь брали участь у конкурсах у Херсоні.

Анна Коверга родом із Херсона, проте нині живе у Бориславі на Львівщині й навчається в онлайн-школі міста Херсона. Дівчина малює, працює з глиною, займається декоративним мистецтвом, відвідує студію «Восьмий колір» та Академію розвитку талантів. Її роботи вже побачили глядачі виставки для дітей у Кропивницькому та виставок ГО «10

квітня» в Одесі, а також конкурсів у Києві та Херсоні. У 2024 та 2025 роках Анна брала участь у фестивалі «Життя триває», присвяченому людям з інвалідністю. Тож географія її виставок і конкурсів охоплює кілька міст України.

Марія Гайдай також родом із Херсона, а нині мешкає в селі Черніїв Івано-Франківської області. Вона навчалася у художній школі, відвідувала керамічну майстерню, брала участь у численних конкурсах і благодійних ярмарках.

До початку повномасштабної війни Марія активно долучалася до постановок інклюзивного та лялькового театру: створювала театральних ляльок, шила костюми, грала на барабанах і брала участь у виставах. Після початку повномасштабного вторгнення рф Марія почала займатися бісероплетінням, і з 2023 року створила вже понад 60 робіт. Так у часи змін вона знайшла для себе нову форму творчості. Роботи мисткині експонувалися в центрах дитячої творчості та музеях Івано-Франківська, брали участь у конкурсах у Херсоні та Києві, а в Івано-Франківській ратуші відбулася її персональна виставка.

Проект «Мистецький Світ РАС» реалізувала Громадська організація «Красна-знавчо-культурне товариство „Д.І.Я.“» у партнерстві з Факультетом психології

та спеціальної освіти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та Громадською організацією «Фонд Об'єднаних Сердечь» за підтримки Українського культурного фонду. Його мета — показати творчість дітей і молоді з розладами аутистичного спектра широкому загалу та відкрити нові можливості для самовираження, розвитку, спілкування й взаємодії через мистецтво.

Важливо, що книга-каталог не зводить учасників до діагнозу, а показує їх передусім як митців. Кожна історія в ній — це шлях конкретної людини, яка шукає власний спосіб говорити зі світом. Для Анни — це малюнок і глина, для Марії — театр, кераміка та бісер, а для читачів — можливість побачити, скільки вміють діти й молодь із РАС, коли поруч є підтримка. Саме такі видання допомагають суспільству краще чути тих, хто говорить із ним через колір, форму й образ.

Історії Анни Коверги та Марії Гайдай засвідчують: мистецтво може бути джерелом сили, способом комунікації, підтримкою в часи змін і шляхом до самореалізації. Їхні роботи відкривають глядачам особливий світ — щирий, глибокий, наповнений кольорами, пам'яттю, мріями та любов'ю до життя.

Музичний трек

Пісня про тих, хто воює і чекає: Banduragirl презентувала «Коника вороненького»

Львівська бандуристка Анастасія Войтюк, відома як Banduragirl, разом із 72-ю окремою механізованою бригадою імені Чорних Запорозжців випустила сингл «Коник вороненький». Пісня на старосвітській бандурі розповідає про зв'язок між тими, хто воює, і тими, хто чекає вдома

Наталка Назарова, автор обкладинки Сергій Мірчук

Пісня поєднує сучасний фолк зі звучанням старосвітської бандури. У її основі — історія дівчини, яка відсилає коня на війну, щоб той знайшов коханого й повернувся зі звісткою. Кінь долає ліс, море й болото, а вслід йому дівчина посилає місяць, птаха-боривітра та сонце. Авторка тексту й музики Анастасія Войтюк переосмислила фольклорні образи крізь досвід сучасної війни та очікування близьких.

Першу версію Анастасія записала на телефон уночі, коли не могла заснути й сіла за бандуру, щоб заспокоїтися. Тоді виникла ідея про сміливого коника, який має привести додому коханого.

За кілька тижнів на концерті в Харкові з Banduragirl познайомилися військові 72-ї бригади. Їх зацікавила її композиція «Боривітер» — так з'явилася ідея спільної роботи.

Менеджер з комунікацій бригади Антон Ткачук вважає, що музика допомагає говорити про особисте. «У колективі не

завжди хочеться ділитися тим, що насправді переживаєш, бо треба триматися», — каже він.

У записі бандура звучить із контрабасом, клавішними та мінімалістичною перкусією. Трек створили за одну вось-

мигодинну сесію на студії Africa Records поблизу Львова, а процес документувала команда комунікації бригади. Її офіцер і музикант Тарас Галаневич назвав пісню монументальною та кінематографічною.

Для авторки це продовження роботи над поверненням різних типів бандури до сучасного звучання, яку вона веде півтора року. Паралельно вона записує сольний EP «Bandura World Music» за підтримки Українського культурного фонду.

За місяць автори планують презентувати «вечірню» версію — night version — і making of про створення треку. Музикантів і діджеїв закликають робити власні ремікси «Коника».

Сингл уже доступний на стрімінгових платформах. Звукозапис — Майк Кравець, продюсування, мікс і мастеринг — Софія Драгт, контрабас — Артем Каменков, клавішні — Артем Бемба, обкладинка — Сергій Мірчук.

Суспільство

Ветеранський спорт

У ветеранському просторі «ВЕТЕРАН PRO» Херсонського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді до Дня міста провели спортивно-розважальний захід для ветеранів і ветеранок із гри в бочка. Його організували фахівці із супроводу ветеранів війни спільно з тренерами ДЮСШ для осіб з інвалідністю Русланом Малашенком і Михайлом Нестеровим. Ветеранів привітали заступниці міського голови Наталія Чорненка та т.в.о. директора центру Ірина Сербул. Переможців нагородили грамотами та медалями. Консультують фахівці за телефоном: (098) 277-25-25.

Зимова підтримка

Тверде паливо

Заступник начальника Херсонської міської військової адміністрації Антон Єфанов зустрівся з представниками організації People in Need. Сторони обговорили потреби мешканців прифронтових територій напередодні зими, зокрема забезпечення людей твердим паливом і фінансовою допомогою на опалення. Також говорили про розширення програм підтримки для жителів найнебезпечніших територій. Херсонська ОВА вже звернулася до Кабміну з пропозиціями врахувати особливості життя в прифронтовій зоні. Робота над цим триває.

Соцзахист

Допомога ветеранам

Відбулося чергове засідання комісії з розгляду питань про надання адресної грошової допомоги ветеранам війни, членам їхніх сімей та членам родин загиблих (померлих) ветеранів. Його провела заступниці міського голови Наталія Чорненка. За підсумками розгляду комісія ухвалила рішення рекомендувати начальнику Херсонської міської військової адміністрації надати одноразову грошову допомогу 23 особам. Загальна сума підтримки становить 380 тис. грн. У середньому — близько 16,5 тис. грн на людину. Остаточне рішення ухвалить начальник Херсонської МВА.

Культура

Фестиваль єдності

У Києві відбувся фестиваль єдності «Херсонщина — символ нескореності», який організував Херсонський обласний Палац культури за підтримки Департаменту реалізації гуманітарної політики Херсонської ОВА. Гості відвідали творчі локації та майстер-класи, а також долучилися до благодійного аукціону й лотереї: кошти спрямують на детектор дронів «Чуйка 4.0» для військових. Долучилися військові бригади «Борисфен» та гурт «Чисте небо». Подібні заходи відбулися також в Одесі та Чернівцях. Херсонці, які нині далеко від дому, зберігають пам'ять про рідне місто.

Підготував Олександр Приходько

Культурна спадщина

Зруйнована не лише будівля — втрачено частину історії краю

Зруйнована будівля Музею народної творчості та побуту, 14 вересня 2026 рік. Фото оприлюднені окупаційною владою. Горностаївський музей на оприлюдненій окупаційною владою фотографії — те, що залишилося від будівлі музею, де зберігалося минуле Таврійського краю.

Фото експозицій музею — з особистого архіву Любові Руді. 2020 рік.

У тимчасово окупованій Горностаївці Каховського району Херсонської області внаслідок обстрілів зруйновано будівлю, де розміщувався Музей народної творчості та побуту. Про це повідомила окупаційна адміністрація, заявивши, що причиною стали атаки безпілотників

Любов Рудя,

фото авторки та з відкритих джерел

Якби не російська війна та окупація, музей продовжував би працювати, приймати відвідувачів, його фонди поповнювалися б новими експонатами, а жителі громади й надалі дбали б про збереження історії свого краю. Тепер від музейної будівлі залишилися обгорілі стіни. На фотографіях видно, що приміщення фактично вигоріло. Разом із ним, очевидно, могла бути знищена й частина експозиції та музейних фондів.

Для тих, хто знає історію селища, це не просто пошкоджена будівля. Тут десятиліттями збирали й зберігали речі, документи та предмети, пов'язані з життям кількох поколінь мешканців населених пунктів.

Горностаївський краєзнавчий музей був заснований у 1979 році. Поступово навколо нього сформувалася значна етнографічна колекція. За даними «Ен-

циклопедії Сучасної України», музейне зібрання налічувало понад 7 тисяч одиниць зберігання. Серед них — археологічні, палеонтологічні та етнографічні матеріали, предмети побуту й одяг селян XVIII–XIX століть.

Етнографічна колекція стала важливою частиною музейного комплексу. А у 2012 році в його складі, в окремому приміщенні, створили Музей народної творчості та побуту, основу якого склала «Світлиця баби Даші» — експозиція, започаткована на основі творчої спадщини односельчанки, народної майстрині Дарії Терентіївни Куліш. Музей став одним із важливих осередків збереження народної культури Таврійського краю, традицій і побуту його жителів.

Він розміщувався в приміщенні колишньої земської школи. Тут були представлені народні ремесла, живопис і традиційний побут. У колекції — старовинні рушники, чоловічий і жіночий одяг, взуття,

предмети хатнього вжитку, глиняні, кам'яні, дерев'яні та ковані вироби, ткацький верстат, знаряддя для ткацтва й вишивання. Лише гончарських виробів було близько сотні. Особливу цінність становило зібрання дерев'яних скринь, яке вважалося одним із найбільших серед музейних закладів півдня України.

Чимало експонатів передавали самі жителі краю. Старовинні речі, які роками зберігалися в родинах, ставали частиною музейної колекції. Так поступово формувалося зібрання, яке розповідало про минуле краю не лише через документи, а й через речі щоденного вжитку, залишалися не лише предмети минулого, а й родинні історії, традиції, пам'ять про повсякденне життя людей цього краю.

У колекції Музею народної творчості та побуту налічувалося понад тисячу експонатів і виробів, які були представлені у відділах «Народні ремесла»,

«Виставкова зала живопису», «Світлиця баби Даші», «Творча майстерня» та планувалося також облаштувати гончарну майстерню.

Тут була цінна колекція картин херсонських та місцевих художників, створена за результатами проведених пленерів на території району.

Музей став результатом багаторічної роботи місцевих ентузіастів, краєзнавців. За кожним експонатом стояла праця тих, хто роками збирав, зберігав, описував і впорядковував музейні колекції. Завдяки берегині музею — колишньої вчительки пані Олені — багато речей, які могли зникнути разом зі старими будинками та їхніми господарями, залишалися доступними прийдешнім поколінням.

Тепер частина цієї спадщини, ймовірно, втрачена. Для тих, хто родом із цих країв, фотографії згарища особливо болючі — це не просто пошкоджена будівля. Ми пам'ятаємо це місце зовсім іншим — живим, наповненим

речами, за якими можна було побачити історію нашого краю.

Точний масштаб руйнувань і втрат музейних фондів можна буде встановити лише після звільнення території та обстеження приміщення. Саму будівлю згодом можна буде відремонтувати або відновити. Але значно складніше повернути речі та фото, які десятиліттями збирали по родинах, і відтворити те, що вони розповідали про традиції та культуру багатьох поколінь.

Російська окупація залишає після себе не лише зруйновані будинки. Під загрозою опиняється і культурна спадщина — те, що неможливо просто відбудувати заново: родинні історії, старовинні речі, свідчення минулого, пам'ять поколінь.

Хочеться вірити, що після звільнення Горностаївки вдасться відновити не тільки будинки та вулиці, а й музей — місце, де знову зможуть зберігатися свідчення про людей, їхню працю, традиції та життя громади.

З Україною у серці, з Присиваською громадою в думках

Звичайно, лякало те, що практично не було людей із Присиваської сільської ради, які виїхали на підконтрольну територію України та за кордон. Ті, хто залишився, імовірно, робили це через те, що сільський голова залишався на місці. Можливо, якісь розмови були про те, що це гарантує певну безпеку. Я не знаю, що спрацювало, але дуже багато свідомих людей залишилися в окупації. Це і вчительський склад, і вихователі дошкільних закладів.

— **Спочатку окупанти носились із Кліщевським, показували його на своїх телеканалах, а потім прибрали. Не знаєте, чим він їм не вгодив?**

— Переповідати чутки не буду, лише знаю, що робота у нього справді не пішла. Були нюанси на кшталт повернення коштів у бюджет російської федерації. Була заведена якась кримінальна справа. Він і «на підвалі» тоді побував, після того повертав якісь гроші. Так, він «світвся» на російських каналах телебачення, очолював «бессмертний полк». Потім очолював «станіческе казачество прісиваськоє», але знаю, що більше двох місяців тому він зник, і зараз нібито перебуває десь на Луганщині, так би мовити, переймає досвід «казачества». А спочатку, коли його звільнили з посади очільника окупаційної влади, він працював у школі разом з Аліною (дружина Кліщевського, яку окупанти поставили на посаду «директорки» школи у Григорівці. — Ред.). Він викладав там військову підготовку, але потім і Аліну Кліщевську звільнили. На її місце стала Ганна Шонія, яка до окупації була депутаткою сільської ради.

— **Якою була громада до окупації?**

— До складу Присиваської громади у довоєнний період входили п'ять населених пунктів. Закладів освіти та культури не було у Нововолодимирівці, але це невелике село, яке розташоване дуже близько до Павлівки. По суті, у чотирьох населених пунктах громади були заклади загальної середньої освіти, будинки культури, один музей, спортивний клуб «Атлант» і дошкільні навчальні заклади. Дві амбулаторії та два процедурні кабінети у Присиваській громаді працювали від медичного центру «Богдан», що територіально знаходився у Новій Каховці, тому медична субвенція надходила до бюджету Новокаховської МТГ.

Громада працювала над створенням комунальної установи «Центр безпеки». Польські партнери передали пожежну машину.

Працював ЦНАП як сучасний сервісний центр із чотирма віддаленими робочими місцями. Це давало змогу наблизити послуги до людей.

Комунальне підприємство «Струмок» забезпечувало водопостачання громаду. Вони залишилися у тимчасовій окупації, далі продовжують обслуговувати мешканців громади.

До повномасштабного вторгнення тут проживало близько 4 780 людей. Це степовий край Херсонщини, де села розташовані на значній відстані одне від одного. Громада невелика, однак

кожне село до війни налічувало близько тисячі мешканців.

— **Скільки з них виїхало?**

— Близько 10-12 відсотків. Це переважно молоді люди. З національних меншин на території громади були присутні турки-месхетинці. Коли Президент Туреччини Ердоган надав їм право виїхати в Туреччину на постійне місце проживання, більшість виїхали. Ті, у кого в Туреччині не склалося, переїхали до Америки. Є небагато тих, хто залишився в Присиваській громаді, але більшість із них останнім часом переїхала в Хрестівку, там був газ.

— **Чи доступні людям в окупації медичні послуги, як у них із продуктами харчування, світлом і водою?**

— Порівняно донедавна забезпечення продуктами харчування було на доброму рівні, бо практично поряд Армянськ, звідки завозилися продукти. Але цьогоріч безпекова ситуація у Криму погір-

і так далі. Намагаються просто терпіти ситуацію. Хто не може терпіти, звичайно виїжджають. Ми це питання також допомагаємо вирішувати. Особливо стосовно родин із дітьми.

Щодо медичного обслуговування. До 2024 року в окупації залишалися двоє лікарів, подружжя, але вони виїхали. Оскільки через село курсує рейсовий автобус, хворі раніше їздили до Армянська та в Чаплинку, зараз — переважно у найближчі медичні заклади.

У довоєнний період у громаді базувалася станція швидкої допомоги. Вона залишилася, але оскільки деякі фельдшери виїхали, то працює лише 2-3 дні на тиждень. Хворі здебільшого свої проблеми розв'язують самотужки. Намагаються залишати на схові 10 літрів бензину, щоб потім можна заправити машину, аби доїхати до лікарні.

Але захворювань стало дуже багато, поширеною стала онкологія у людей.

Проблемою залишається і періодична відсутність Інтернету та мобільного зв'язку. Для людей на тимчасово окупованих територіях це не просто побутова незручність, а серйозна перешкода для підтримання зв'язку з рідними та Україною. Через перебої зі зв'язком складніше отримувати актуальну інформацію, підтримувати контакт із близькими, які перебувають на підконтрольній Україні території.

— **Розкажіть про роботу координаційного центру «Вільні разом» у Дніпрі, який координує Присиваська СВА.**

— За сприяння Херсонської ОВА Присиваська сільська військова адміністрація разом із Мирненською селищною військовою адміністрацією координують цю роботу. У хабі надається допомога жителям Херсонщини, які були змушені покинути свої домівки через повномасштабне вторгнення рф. Під обслуговування потрапляють Дніпро і Дніпропетровська область, крім Кривого Рогу і Криворізького району, оскільки там теж працює координаційний центр. Робимо виїзди у Жовті Води, П'ятихатки, Покров Нікопольського району. Але люди переважно доїжджають самі у центр, тому що, крім видачі гуманітарної допомоги,

дуже актуальними є безкоштовні юридичні консультації, консультації фахівців служби зайнятості та Пенсійного фонду, прийоми лікарів. Співпрацюємо з кількома лікарнями, зокрема, і з Нововоронцовською центральною лікарнею. У центрі херсонці можуть пройти без черг ультразвукові дослідження і рентген, отримати безкоштовні ліки за рецептом лікаря, можуть виміряти і рівень цукру в крові. Також співпрацюємо по меморандуму з Рубіжанською військовою адміністрацією. Лікарі з цієї громади також обслуговують наших ВПО.

Велику частину роботи центру займають різні інтелектуальні, арттерапевтичні, пізнавальні, освітні та культурні заходи. Проводимо гурткові заняття для дошкільнят — «Мама + я»; для підлітків твор-

чого спрямування — «Кавунчик» і «SOVA»; спортивного — «SET». У нас можна прийти з дітьми і погуляти в ігровій кімнаті. Крім херсонців, до хабу приходять молоді сім'ї з Донецької і Луганської областей. Тут ідеться ще і про безпекову ситуацію, тому що приміщення цокольне.

Проводимо багато інтегративних занять, беремо участь у фестивалях, воркшопах, інших заходах у Дніпрі. Від благодійників отримуємо безкоштовні квитки для відвідування театру опери і балету.

— **Розкажіть про гордість громади. Наприклад, про ветерана Ігоря Кушика, який, попри травму хребта, є призером і переможцем всеукраїнських змагань із паратенісу і парахокею.**

— З Ігорем ми познайомилися, коли він проходив реабілітацію як військовий, і ще він не був у статусі людини з інвалідністю. Він має велику силу духу, переніс себе у спорт. Нині представляє команду «Прикарпаття» по парахокею, в індивідуальних змаганнях займається паратенісом. Його запал вражає!

Зараз у громаді є четверо ветеранів. Крім Ігоря, ще троє хлопців, які отримали поранення, демобілізувалися. Серед наших захисників був і військовослужбовець, який перебував у полоні. Слава Богу, минулого року повернувся, і сьогодні він знову разом зі своєю родиною. Наш адміністратор ЦНАПу тримає зв'язок із ветеранами з усіх питань. Поступово через хлопців ми дізнаємося про інших мешканців громади, і намагаємося їх підтримувати фінансово через місцеві цільові програми. А ще періодично надсилаємо разом із колегами «посилки добра» захисникам і захисницям.

— **Розкажіть більше про вашу підтримку захисників, дітей та земляків загалом.**

— Активно підтримуємо сили оборони. Торік громада виділила близько 27 мільйонів гривень на

потреби ЗСУ. Є програма соціальної підтримки ветеранів війни, членів їхніх родин. Підтримуємо безпосередньо наших захисників, які продовжують мобілізуватися. Військових, які отримали поранення. Готуємо підтримку до Дня захисників. Звичайно, підтримуємо сім'ї загиблих військових. Допомагаємо їм формувати пакети документів для отримання допомоги від Херсонської обласної державної адміністрації.

Є фінансова підтримка і для дітей. Коли є можливість, намагаємося передати їм подарункові набори до новорічних та різдвяних свят (іграшки, канцелярія, книги), продукти харчування тощо. Діти військовослужбовців, які навчаються у школах, також отримують фінансову допомогу до 1 вересня на придбання шкільного обладнання та одягу.

Громада має цільові програми підтримки соціально вразливих верств населення. Це допомога онкохворим і виплати людям з інвалідністю першої групи. Допомагаємо дітям-сиротам і позбавленим батьківського піклування.

У межах ініціативи начальника Херсонської обласної військової адміністрації провідуємо сім'ї з дітьми, які повертаються з окупації. Передаємо засоби гігієни, продукти харчування, формуємо фінансову підтримку.

За можливості надсилаємо адресні посилки з продуктами харчування нашим землякам у різні куточки України. Розуміємо, що далеко не всі мешканці громади сьогодні проживають там, де працюють центри підтримки, тому намагаємося бути поруч із кожним.

Для нас це не лише про матеріальну допомогу. Так ми підтримуємо зв'язок між людьми, зберігаємо нашу ідентичність та єдність громади.

До речі, у минулому році Присиваська громада стала учасницею «Школи відновлення громад» і цьогоріч успішно завершила навчання. Це був важливий досвід, який допоможе нам краще підготуватися до майбутнього відновлення.

Також у межах національного проєкту «Пліч-о-пліч: згуртовані громади» маємо трьох громад-партнерів — Паланську, Ланчинську та Кольчинську. Співпраця дає можливість обмінюватися досвідом, підтримувати одне одного та вже сьогодні напрацьовувати рішення, які будуть потрібні для відновлення наших громад.

● Теплі зустрічі

«На кілька хвилин ми знову були вдома»: історії ветерана про земляків, яких війна звела на Донеччині

Війна розкидала їх по різних фронтах, але Херсонщина залишилася спільним домом. Ветеран і парамедик Фазел Манан згадує земляків, яких випадково зустрів на Донеччині, допомагав пораненим, разом із якими служив і переживав втрати

Любов Рудя, фото авторки

Для когось ці зустрічі ставали останніми, для когось — початком нової дружби, але кожна бодай на кілька хвилин повертала додому, на Херсонщину.

«Серед вибухів, військової техніки, постійної напруги раптом чуєш знайомий голос: — Привіт, Фазеле!

І вже за мить розумієш: це земляк. Людина з Херсонщини, яка знає твоє селище, твоїх людей, твоє життя.

Для когось це просто кілька хвилин розмови. А для тих, хто далеко від дому, це дуже цінно — наче повернення додому».

Фазел Манан згадує своїх земляків та побратимів. Деякі з цих історій закінчилися боляче. Деякі — щасливо. А деякі залишилися в пам'яті просто як короткі моменти людського тепла посеред війни.

ІГОР КУЧЕВ — ІСТОРІЯ, ЯКА ДОСІ НЕ ВІДПУСКАЄ

Я дуже добре пам'ятаю той час. Тоді я перебував у Петропавлівці й мав відрядження на Курахове. Ігор зателефонував мені та сказав, що хоче приїхати. На той момент, здається, працював в Одесі, у трамвайному депо.

Я добре знав Ігоря і знав, що він дуже хороший механік. Тому поговорив із командиром і попросив, щоб Ігор приїхав до нас та служив механіком. Командир погодився.

Я зателефонував Ігорю: — Ігорю, приїжджай. Будемо чекати.

Сказав йому приїхати до Херсона, а там мій друг Олег Баркаренко якраз займався ремонтом автомобіля. Машину вже підготували, і я домовився, що Ігор зможе на ній приїхати до нас.

Ігор приїхав. Пам'ятаю, як ми зустрілися, пішли разом пообідати. Потім командир підготував для нього необхідні документи та направлення до Херсонського обласного і міського військкоматів.

Ігор залишився на кілька днів у Олега Баркаренка в Херсоні. Проходив медичний огляд. Здається, тоді виникли певні проблеми із серцем — потрібно було зробити УЗД. Тож йому довелося їхати до Одеси.

Минуло приблизно два-три тижні. Телефоную Ігорю:

— Ігорю, чому ти не приїхав? Ми ж тебе чекаємо. Що сталося?

І він розповів, що через записи у військовому квитку, де було зазначено, що свого часу він служив у танкових військах під час строкової служби в Німеччині — НДР, його направили зовсім в інший підрозділ.

Так Ігор опинився на іншому на-

прямку. Його відправили на Донеччину.

І сьогодні я час від часу думаю про той випадок. Думаю: а що було б, якби тоді все склалося інакше? Якби Ігор приїхав до нас механіком? Можливо, він був би зараз живий...

Але доля розпорядилася інакше. Ігор загинув, захищаючи Україну. Світла йому пам'ять.

«ДЯДЮ ФАЗЕЛЕ, Я ЯК ВДОМА ПОБУВАВ»

Якось у Кураховому біля нашого складу, де ми збирали перев'язувальні матеріали, турнікети, бандажі та все необхідне для військових, я сидів і займався своєю роботою.

Раптом хтось постукав мене по плечу:

— Дядю Фазеле, добрий день! Я повернувся.
— Добрий день.
— Ви мене не впізнали?
Обличчя мені було знайоме.
— Чесно кажучи, не пам'ятаю. Ти, мабуть, з іншої бригади?

Тоді ми майже не спали, роботи було дуже багато, людей проходило багато, тому всіх запам'ятати було неможливо.

Він відповів:
— Так, з іншої. Але я з Горностаївки.

Ім'я та прізвище цього хлопця я називати не буду. На це є свої причини.

Він розповів, що ще з перших днів повномасштабної війни був у Миколаєві й одразу пішов захищати Україну. Хороший хлопець. Справжній.

А напередодні волонтери привезли нам різні смаколики, солодощі.

Я кажу:
— Ходімо, якраз чай поп'ємо. Є солодощі.

Посиділи разом, поговорили. Я ще поклав йому із собою пакет зі смаколиками.

Потім ми обійнялися. І, чесно кажучи, обоє трохи розплакалися.

А він сказав:

— Дядю Фазеле, я як вдома побував...

І в ту мить ми ніби справді на кілька хвилин опинилися не посеред війни, а вдома — у нашому селищі.

ПОСЕРЕД ВІЙНИ — ЯК УДОМА

Ще одна історія пов'язана з Червоною Полянню — селом нашого району, яке зараз входить до Костянтинівської громади.

Там жив наш земляк, ветеран АТО Іван Білоущенко, якого всі знали як «Ваньок».

Колись він зустрічався з моєю донькою і часто приїжджав до Горностаївки.

Одного разу Іван дізнався, що я служу на Донеччині, й зателефонував:

— Де ти зараз?
Я назвав йому місце.

Іван уже був сержантом, служив артилеристом.

— Та ми від вас метрів за триста-чотириста. Зараз під'їдемо.

І справді, через деякий час він приїхав разом зі своїм побратимом. Ми поговорили, сфотографувалися.

І знаєте, яке було відчуття? Ніби ми знову зустрілися десь на Горностаївщині, а не посеред Донеччини.

Такі моменти на війні особливо цінні.

«ТИ Ж СЛУЖИШ НА ДОНЕЧЧИНІ? У МЕНЕ СИНА ПОРАНИЛИ...»

Один мій хороший знайомий із нашої громади зателефонував мені дуже схвильований:

— Фазеле, ти ж служиш на Донеччині? У мене сина вчора поранили. Зв'язок із ним пропав. Ти можеш дізнатися, де він і що з ним?

Він назвав мені бригаду та батальйон.

Його син до війни поїхав до Київської області, мав там хорошу роботу. Але з початком повномасштабної війни добровільно пішов захищати Україну.

Я сказав:
— Дайте мені кілька хвилин. Я зараз спробую все з'ясувати. Будьте на зв'язку.

Я зателефонував Сергію з іншої бригади, медику, моєму доброму знайомому, який теж був із Херсонщини, із Берислава.

Пояснив ситуацію, назвав прізвище.

Сергій відповів:
— Так, Фазеле, привезли його.

Спочатку всі думали, що поранення не дуже тяжке. Планували, що лікарі оглянуть його, залишать на кілька днів — і все буде добре.

Але раптом хлопець почав втрачати свідомість. Його терміново відправили до Покровська. У Покровську тоді працював мій побратим Володя Пушкар'єв.

Я зателефонував йому:

— Володю, ти там? Перевір, будь ласка, чи привезли такого-то.

Він відповів:
— Так, щойно привезли.

Я попросив:

— Володю, будь ласка, як тільки його відправлятимуть далі, зроби усе можливе, щоб швидше доправили до Дніпра. І повідом мені.

Минуло буквально кілька хвилин. Володя зателефонував:

— Його вже відправляють. Везуть до Дніпра.

Я одразу подзвонив батькові.
— Не хвилюйтеся. Його відпра-

вили до Дніпра. Будемо далі тримати ситуацію на контролі.

І, слава Богу, ця історія закінчилася добре.

Хлопець вижив, пройшов лікування та реабілітацію і згодом повернувся до строю.

УПІЗНАВ НЕ ОДРАЗУ...

Він також родом із нашого району, а сьогодні його доля пов'язана з Костянтинівською громадою. З відомих причин не називатиму його імені та прізвища.

Це було наприкінці 2024 року. Я був у справах в одному із сіл на межі Донецької та Дніпропетровської областей. Вийшов від стоматолога — і раптом почув:

— Фазел!

Обертаюся — стоїть чоловік, худорлявий, із бородою.

— Ти що, мене не впізнав? А я вже пів року знаю, що ти десь у Донецькій області. Я тебе шукав.

І тільки тоді я зрозумів — це ж наш земляк!

— Василю — ти?

До війни він був кремезним, повненьким чоловіком, важив понад сто кілограмів. А тепер переді мною стояла зовсім інша людина — схудла, змучена, з бородою.

Ми обійнялися, сіли поговорити. Він, як і багато наших земляків, залишив окуповану територію, втратив чимало з того, що мав до війни, а згодом пішов захищати Україну. На той час уже був сержантом.

Говорили про рідні села, наших земляків, життя до війни. Про те, як багато всього змінилося.

Мабуть, найбільше мене вразило саме те, що до війни ми просто знали одне одного як земляки. А війна розкидала нас по різних містах, областях, фронтах. І ось посеред чужої землі ми випадково зустрілися.

Поговорили, обійнялися і розійшлися.

Приблизно через тиждень я зателефонував йому. Він не відповідав. А через кілька днів сам передзвонив:

— Ти знаєш, мене поранило. Вивезли. Зараз я у Вінницькій області.

Згодом я дізнався, що він втратив ногу. Сьогодні — особа з інвалідністю внаслідок війни.

Ми й зараз спілкуємося, підтримуємо зв'язок. І щоразу, коли згадую ту випадкову зустріч, думаю про страшну ціну цієї війни.

Людина, яку я пам'ятав зовсім іншою, зустріла мене, а через тиждень була тяжко поранена і втратила ногу.

Я не називаю його імені та прізвища з причин, про які не можу розповідати. Але хочу, щоб він знав: його пам'ятають. Його не забули. Він — захисник.

Таких історій про наших земляків багато. І кожна з них болять.

«ХЕРСОН» — ЖИВЕ НАГАДУВАННЯ ПРО ДІМ

А ще зі мною служили два брата — Борис та його брат Олексій, земляки з Великої Олександрівки

Херсонської області.

І була у нас іще одна особлива «побратимка» — якимось до нас прибилася вівчарка.

Хтось питає:
— Як назвемо собаку?

Я кажу:

— А давайте назвемо її Херсон.

Так у нас з'явився Херсон.

— Херсон, сюди!

— Херсон, ходи сюди!

Вона так до нас звикла, що майже не відходила.

Для нас це була не просто собака. Її ім'я нагадувало про рідну Херсонщину — про дім, який залишився далеко, але був поруч у наших думках.

ЗВ'ЯЗОК, ЯКИЙ ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАВІТЬ НА ВІДСТАНІ

А ще я хочу згадати Олексія Баранова — сина нашого покійного земляка, лікаря Олексія Івановича Баранова.

Я добре знав його батька. І коли згадую Льошу, то думаю: мабуть, щось передається від батьків до дітей. Його батько все життя допомагав людям як лікар. А син у час війни теж був там, де міг бути потрібним іншим.

Льоша теж був поруч зі мною під час війни. Щоправда, особисто ми тоді не зустрічалися — переважно телефонували один одному.

На початку повномасштабної війни йому були потрібні певні медикаменти, аптечка та необхідні речі. Я, чим міг, допомагав і передавав йому необхідне.

Був у нас і спільний знайомий — медик Женя. Через нього ми часто передавали один одному необхідні речі, інформацію, слова підтримки. І зараз ми з Льошею час від часу телефонуємо один одному.

Льоша надіслав мені прапор своєї 72-ї бригади. Цей прапор і сьогодні зберігається у мене.

Коли дивлюся на нього, згадую не лише Льошу. Згадую його батька, наші розмови, людей, з якими нас звела війна. І думаю про те, як багато може триматися на простому людському зв'язку — коли у важкі хвилини ти знаєш, що десь поруч є свої.

ЗУСТРІЧІ, ЩО НА МИТЬ ПОВЕРТАЛИ ДОДОМУ

У кожного з цих людей — своя історія.

Хтось загинув. Хтось був поранений і повернувся до строю. Хтось просто на кілька хвилин зустрів земляка посеред війни.

Але Фазел Манан пам'ятає їх усіх, бо на війні особливо цінуєш своїх. Коли далеко від дому раптом чуєш рідний голос, бачиш знайоме обличчя або просто дізнаєшся: «Він теж із Херсонщини», — стає трохи легше.

Можливо, саме тому ці зустрічі так глибоко закарбувалися в його пам'яті. Бо кожна з них хоча б ненадовго повертала його додому — на Херсонщину.

● Культура

Голос без слів:

як українська команда розповідає світу про наслідки підриву Каховської ГЕС

Український продюсер Валерій Коршунов та режисерка Наталія Великанова вдруге за три роки привезли до Венеції імерсивний проєкт про війну — цього разу він розповідає не про людей, а про тварин і природу, знищені підривом Каховської ГЕС

Наталка Назарова,
фото з відкритих джерел

VR-проєкт DAMNED / Затоплені присвячений одній із найменш «видимих» трагедій повномасштабної війни — екологічній катастрофі після знищення Каховської ГЕС 6 червня 2023 року. Станцію, яка на той момент перебувала під контролем російських окупантів, зруйнували, і хвиля затопила близько 620 квадратних кілометрів території, зачепивши життя понад 100 тисяч людей. Загальні збитки ООН оцінила майже у 14 мільярдів доларів. Але за цими цифрами, наголошують автори фільму, ховається ще одна втрата, яку майже неможливо порахувати, — знищена мережа життя: вода, ґрунти, ліси, заповідні території й тварини, що там жили.

Саме про це і йдеться у DAMNED. Глядач опиняється у човні посеред спокійної річки разом із золотистою ретриверкою на ім'я Міра. Довкола — птахи, вітер, звичайне життя природи. Але тишу розриває вибух, течія змінюється, вода стрімко піднімається й забирає береги, будинки, дитячі іграшки — усе, що було звичним світом. У цьому хаосі дикі й свійські тварини намагаються знайти порятунок там, де безпечного місця більше не залишилось.

«Вони не мають голосу, тому їхня історія має бути почута, а їхнє мовчання

— стати свідченням», — пояснює задум режисерка й авторка проєкту Наталія Великанова, українка, яка живе й працює у Франції як імерсивна художниця та мультимедійна артдиректорка.

Продюсер фільму Валерій Коршунов зізнається, що головний виклик — знайти нову мову для розмови зі світом, який поступово втомлюється від новин про

війну. За його словами, DAMNED намагається не просто розповісти, а дати відчуття те, що рідко потрапляє в медіа, і показати ще один вимір війни — масштаб руйнування живого світу, який не є суто українською проблемою, адже екосистема спільна для всіх.

Для Коршунова ця презентація — продовження вже започаткованої у Венеції історії. У 2023 році його попередній

VR-проєкт First Day / «Доба перша», побудований на реальних свідченнях українців і цифрових фіксаціях зруйнованих Бородянки та Бучі, ввійшов до офіційної програми Venice Immersive.

Проєкт DAMNED створюється у партнерстві з французькою продакшн-компанією Da Prod, що спеціалізується на VR та імерсивному кіно, за підтримки Українського культурного фонду та французького Національного центру кіно й анімації (CNC). Перш ніж потрапити до Венеції, стрічка пройшла кілька етапів міжнародного розвитку: концепцію опрацьовували в European Creators' Lab, продовжили роботу в межах бельгійської Stereopsia, представили на MIFA Pitches у Ансі, де отримали Weird Market Prize, а завершальний етап пройшов у програмі Biennale College Cinema — Immersive.

Автори сподіваються, що після завершення виробництва DAMNED житиме довгим життям — на кіно- та XR-фестивалях, у музеях, освітніх програмах і на міжнародних екологічних подіях.

Цього року до основної програми Venice Immersive увійшли 65 проєктів із понад 370 заявок з усього світу. Головну нагороду фестивалю здобув китайський проєкт The Pigeon Ring, спеціальну відзнаку журі отримала американська робота Out of the Ashes, a Venice Immersive Achievement Prize дістався проєкту Empire at Sea.

● Виправдана можливість

Ризикнула — і не прогадала:

нішеві культури рятують господарство на прифронтовій землі

Дрон влучив просто в поле — але врожай вижив. Так само, як і бажання 32-річної фермерки з Великої Олександрівки продовжувати справу навіть тоді, коли безпека стає найбільшою розкішшю сезону

Анастасія Ковальчук,
фото ГО «Південна стратегія розвитку»

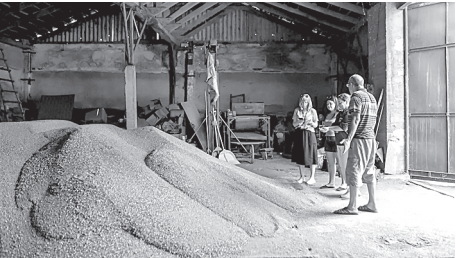
Юлія Тараненко господарює на Херсонщині. Вона понад усе на світі любить свою землю. Після кількох виснажливих років — посухи, негоди та замінованих полів — зважилася на крок, який здавався ризикованим: замість звичних для регіону культур почала вирощувати нішеві — льон, коріандр та горох.

Перший досвід виявився успішним. Попри всі труднощі, посіви добре вродили, і фермерка зібрала гарний урожай. Саме тоді вона дізналася про можливість отримати компенсацію за вирощування таких культур і вирішила долучитися до програми.

Йдеться про ініціативу «Флекс», яка підтримує аграріїв, що вирощують швидкодозріваючі нішеві культури —

льон, коріандр, гірчицю та інші. У межах програми Юлія отримала грошову компенсацію за 10 гектарів льону та 35 гектарів коріандру.

За словами фермерки, після трьох надрважких сезонів подібна підтримка стала справжнім ковтком свіжого повітря для аграріїв регіону — вона дає сили не просто виживати, а й відновлюватися, експериментувати й рухатися вперед.

Утім, робота в полі поблизу лінії фронту щодня пов'язана з ризиком: обстріли та атаки ворожих безпілотників не припиняються упродовж усього сезону. Юлія згадує випадок, коли ворожий дрон влучив прямо в поле господарства. На щастя, пожежі вдалося уникнути, посіви не постраждали, і врожай зібрали повністю.

Підтримати таких фермерів, як Юлія, допомагає ініціатива «Агро-

Хаб» — проєкт громадської організації «Південна стратегія розвитку», реалізований у партнерстві зі Всесвітньою продовольчою програмою (World Food Programme). Він спрямований на те, щоб аграрії прифронтових територій могли долати наслідки війни, впроваджувати нові рішення у господарствах і розвивати власну справу навіть в умовах постійної небезпеки.

Історія Юлії Тараненко — ще один приклад того, як херсонські фермери, попри обстріли, втрати й невизначеність продовжують працювати на землі та шукати нові шляхи розвитку.

Дізнатися більше про підтримку фермерів у прифронтових регіонах можна за посиланням: wfpagrohub.mnau.edu.ua

● Цей тиждень

Сім днів, що залишили

слід в історії

Тиждень із 5 до 11 жовтня поєднує дати, пов'язані з українською літературою, кіномистецтвом, спортом, космічними відкриттями та подіями, що змінили повсякденне життя мільйонів людей. Згадуємо постаті й історичні віхи, які залишили помітний слід у культурі, науці та світовій історії.

5 жовтня

У 1909 році на Лемківщині народився Богдан-Ігор Антонич — український поет, прозаїк і перекладач. Його творче життя було коротким, однак поезія Антонича стала важливою частиною української літератури XX століття. Автор збірок «Привітання життя», «Три перстені» та «Книга Лева» помер у 27 років, залишивши по собі самобутню поетичну спадщину.

6 жовтня

У 1927 році у Нью-Йорку відбулася прем'єра фільму «Співак джазу». Стрічка була переважно німою, однак містила синхронізовані пісні та короткі діалогові епізоди. Її успіх став одним із ключових моментів переходу світового кінематографа від німого кіно до звукового.

7 жовтня

У 1959 році автоматична станція «Луна-3» зробила перші в історії фотографії зворотного боку Місяця. За приблизно 40 хвилин апарат отримав 29 знімків. Вони дали науковцям перше уявлення про поверхню супутника Землі, яку неможливо побачити безпосередньо з нашої планети.

8 жовтня

У 1871 році на Полтавщині народився Іван Піддубний — український спортсмен і професійний борець, який здобув міжнародну славу на початку XX століття. Того ж дня 1871 року почалася Велика чиказька пожежа. Вогонь охопив значну частину міста, знищив тисячі будівель і залишив без житла близько ста тисяч людей.

9 жовтня

У 1886 році на Тернопільщині народилася дитяча письменниця й педагогиня Іванна Блажкевич. Вона писала для дітей, займалася просвітницькою роботою та організовувала дитячі садки. А 9 жовтня 1874 року в Берні представники 22 держав підписали договір про створення Генерального поштового союзу, який згодом став Всесвітнім поштовим союзом. 9 жовтня відзначають Всесвітній день пошти.

10 жовтня

У 1889 році на Черкащині народився Михайло Драй-Хмара — поет, перекладач і літературознавець, один із українських неокласиків. Його творчість і наукова діяльність були перервані сталінськими репресіями. У 1964 році цього дня в Токіо відкрили XVIII літні Олімпійські ігри — першу Олімпіаду, проведену в Азії.

11 жовтня

У 1906 році народився Ігор Савченко — український кінорежисер, сценарист і педагог. У 2026 році виповнюється 120 років від дня його народження. А в 1968 році NASA запустило «Аполлон-7» — перший пілотований політ програми Apollo після трагедії «Аполлона-1». Місія стала важливим етапом випробувань космічного корабля перед польотами до Місяця.

Підготував Олексій Ковальчук

ГОРОСКОП

на тиждень
із 5 до 11 жовтня

ОВЕН

Тиждень буде насиченим справами та новими завданнями. Не поспішайте братися за все одразу. У другій половині тижня можливі приємні зміни в особистому житті.

ТЕЛЕЦЬ

Вдалий час для вирішення фінансових і побутових питань. На роботі варто покладатися на перевірені методи. Вихідні подарують можливість добре відпочити.

БЛИЗНЮКИ

На вас чекає багато спілкування, зустрічей та нової інформації. Серед цікавих пропозицій може з'явитися справді перспективна. Уникайте поспішних обіцянок.

РАК

Зосередьтеся на домашніх справах і питаннях, які давно потребують уваги. У роботі можливий спокійний, але продуктивний період. Більше часу приділіть собі.

ЛЕВ

Тиждень сприятиме активним діям і реалізації нових задумів. Вашу ініціативу можуть помітити та підтримати. В особистих стосунках не варто приховувати емоції.

ДІВА

Практичність допоможе швидко розібратися зі складними питаннями. Можливі додаткові витрати, тому плануйте бюджет заздалегідь. Наприкінці тижня варто зменшити темп.

ТЕРЕЗИ

Цей період може принести нові ідеї та бажання щось змінити. Сприятливий час для переговорів, знайомств і творчості. Уникайте зайвих сумнівів.

СКОРПІОН

Не всі події вимагатимуть негайної реакції. Іноді краще зачекати й уважніше оцінити ситуацію. У вихідні можливе приємне спілкування з близькими людьми.

СТРЕЛЕЦЬ

Командна робота та підтримка знайомих допоможуть швидше досягти результату. Можуть з'явитися цікаві плани на майбутнє. Контролюйте імпульсивні витрати.

КОЗОРИГ

У професійній сфері доведеться проявити відповідальність і терпіння. Ваші зусилля не залишаться непоміченими. В особистих питаннях краще уникати категоричності.

ВОДОЛІЙ

Тиждень сприятиме навчанню, пошуку інформації та нових вражень. Можлива несподівана поїздка або цікава пропозиція. Не бійтеся змінювати звичні плани.

РИБИ

Варто уважніше поставитися до фінансів та домовленостей. Інтуїція допоможе знайти правильне рішення у непростій ситуації. Вихідні принесуть більше спокою та гармонії.

Рецепти

Суп із кабачками і крутонами

Інгредієнти (на 4 порції):

хліб житній – 2 шт.;	пармезан тертий – 3 ст. л.;
кабачки – 450 г;	сіль – за смаком;
цибуля жовта	чорний перець – за смаком;
ріпчаста – 1 шт.;	олія оливкова Extra Virgin – за смаком;
зубки часнику – 1 шт.;	холодна вода – 500 мл.
молоко – 3 ст. л.;	

Приготування:

- Наріжте дрібними кубиками кабачок та цибулю і покладіть у глибоку каструлю разом із часником, сіллю та молоком. Накрийте кришкою та варіть 10 хвилин.
- Додайте воду до половини об'єму каструлі та проваріть іще 30 хвилин. Дайте остигнути та перебийте блендером до стану крему.
- Білий хліб наріжте кубиками розміром приблизно

но 1/2 см, полийте оливковою олією, покладіть на пергаментний папір і запечіть у духовці за температури 180 градусів до золотистого кольору. Подавайте суп із подрібненими хлібцями, майораном, перцем та тертим сиром.

Салат із копчених курячих стегенець

Інгредієнти (на 4 порції):

курячі стегенця	сіль – за смаком;
копчені – 2 шт.;	перець чорний
печериці – 400 г;	мелений – за смаком;
ананас консервований – 250 г;	майонез – 150 г;
волоські горіхи – 100 г;	олія соняшникова – 20 мл;
	зелень – за смаком.

його кубиками. Ананаси наріжте невеликими шматочками. Волоські горіхи посічіть.

- У салатнику з'єднайте печериці, курятину, ананаси й горіхи. Посоліть, поперчіть, полийте майонезом і перемішайте. Прикрасьте зеленню.

Смачного!

Домашня шинка з курячого м'яса

Навіщо витрачати гроші на ковбасу з магазину, якщо можна приготувати корисну та смачну альтернативу вдома.

Інгредієнти (на 10 порцій):

курка – 1 шт.;	імбир мелений – за смаком;
желатин – 15 г;	перець чорний
часник сушений – за смаком;	мелений – за смаком;
базилік сушений – за смаком;	сіль – за смаком.

Приготування:

- Відокремте м'ясо курки від кісток, приберіть шкіру. Наріжте його маленькими шматочками. Додайте в миску з м'ясом 1 чайну ложку сушеного часнику, ½ чайної ложки імбиру, 1 чайну ложку базиліку, мелений чорний перець, 15 грамів желатину. Посоліть і ретельно перемішайте.
- Застеліть форму для запікання фольгою. Викладіть

до форми м'ясо, накрийте зверху фольгою. Поставте у розігріту до 200 градусів духовку та готуйте не менше години.

- По закінченню витягніть шинку з духовки, обережно приберіть фольгу. Наріжте шинку скибочками. Подавайте як окрему страву або у тандемі з ароматним хлібом як бутерброд.

Кабачки зі сметанним соусом

Інгредієнти (на 4 порції):

кабачки – 2 шт.;	сіль – за смаком;
пармезан – 60 г;	перець чорний
панірувальні сухарі – 50 г;	мелений – за смаком;
яйця курячі – 2 шт.;	олія соняшникова – 20 мл.
базилік (гілочка) – 15 г;	

<u>Для соусу:</u>	сіль – за смаком;
сметана 15% – 200 г;	перець чорний
зубки часнику – 2 шт.;	мелений – за смаком.
кріп (гілочка) – за смаком;	

Приготування:

- Кабачки помийте, обсушіть і наріжте кружальцями завтовшки 1-1,5 см. Пармезан натріть на дрібній тертці, додайте панірувальні сухарі і перемішайте.
- Яйця збийте з сіллю і перцем. Кружальця кабачків занурюйте у збиті яйця, потім запаніруйте у сухарях із сиром. Деко змастіть олією і викладіть на нього кабачки.

Запікайте за температури 180°C 20 хвилин.

- Для соусу кріп помийте, обсушіть і подрібніть. Часник почистіть і пропустіть через прес. Змішайте сметану, часник і подрібнений кріп, посоліть, поперчіть і перемішайте. Кабачки прикрасьте листочками базиліку і подавайте зі сметанним соусом.

73000, м. Херсон,
вул. Преображенська, 26

Відділ реклами:
(095) 561-55-66, (098) 561-55-66
gazetanday@gmail.com
www.newdayua.net

Незалежна громадсько-політична газета Херсонщини. Видається з 2 березня 1960 року. Засновник: «ТОВ «РГ «Новий День». Ідентифікатор у сфері медіа – № R30-01115, директор – Анатолій Жупина. Шеф-редактор та відповідальний за випуск ГО «Дніпровський Прес-Клуб» – Олексій Ковальчук. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та іншої інформації несуть автори публікацій, а рекламної інформації – рекламодавці. Редакція може не поділяти точку зору авторів. Рукописи не повертаються і не рецензуються. Редакція залишає за собою право редагувати матеріали. Під час використання наших матеріалів посилання на газету обов'язкове. Нарахування і виплата авторських винагород здійснюється за рішенням редакційної колегії. Зі знаком Р, * вміщено матеріали на договірних умовах.

Номер підписано до друку 30.09.2026 р.
Підготовка до друку та друк:
ТОВ «Видавничий Будинок «Кераміст».
Адреса: 69057, м. Запоріжжя,
вул. Седова, 16,
тел. (061) 228-10-30,
www.keramist.com.ua.
Тижневий наклад: 15000 прим.
Замовлення № 2692740-41

